

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשס"ט

פרשת ניצבים

א. אור החיים.

פרק כט' פסוק טו':

טו) כי אתם ידעתם וגו'. צריך לדעת
לאיזה דבר נותן הפתוב טעם כי אתם
ידעתם, ורמב"ן ז"ל פרש שהוא טעם להאמור
אחריו בסמוך פן יש בכם וגו', והוא קצת
דוחק להקדים טעם למה שעתיד לומר אחרי
כן, ואולי שדבר הפתוב בסדר זה להעיר דבר
אחר, והוא פי לפי שהצריכם הפתוב להפגנס
לחוב עמקם גם הכאים אחריהם יאמר האומר
ששורת הדין מנגדת הדבר שהרי אין סבין
לאדם שלא בפניו ולא תועיל קבלה זו
שיקבלו האבות על הבנים, לזה אמר פי אתם
ידעתם וגומר ותראו וגו' פרוש ראיתם שאינם
אלא שקץ ותועבה, ומעתה אינכם אלא זוכים
להם לרחקם מתועבות הגויים ולבחר באלהים
חיים ויכולין אתם לחיבם כמותכם, והוא מה
שדקדק לקרותם שקוציהם וגלוליהם לומר
שידעו והשפילו השפלתם ומאיסותם:

אלות

1. מה בדיוק אלתו בתחילת הקטע?
2. מהי תשובת הרמב"ן לקושי זה ולמה כרסנו דוחה אותה?
3. מה "הצריכט הכתוב" ואיך זה פועל?
4. כרסנו קובץ כי בצט: "עורת הדין מנצח הדבר" התוכל להסביר ולנמק?
5. איך אחרי כל זה הוא מנמק את הדבר?

* * *

ב. המלבי"ם - התורה והמצוה.

פרק ל' פסוקים טו-טז:

(טו) ראה נתתי לפניך היום את החיים. הוא קיום התורה : ואת הטוב. הוא הגמול : ואת המות הוא בטול התורה : ואת הרע. ענשה :

(טז) אשר אנכי מצוך היום וגו', הוא החיים שאמר. ואת הטוב שאמר, והוא וחיות. פי' שתחיה בעצמך שהוא חיי הנפש שתהיה קיים באיש כמלאכים (כי על חיי הגופים לא יתכן לומר שהוא חי וקים בפרטות באיש שהרי המות כרוך בעקבו, והוא מת בכל רגע ורגע) : ורבית. הוא לשון גידול וצמיחה, שתלך מחיל אל חיל (ולא כמלאכים שהם עומדין רק במדרגה אחת) וגם : וברכך ה' בארץ. שתחיו גם חיי הגופים בארץ הקדושה, שתוכל לסגל שם מצות ומעשים טובים:

אלו

1. מהי הכרתו של "חיים"?
2. איך הוא מסביר טוב ורע?
3. מה מוכרחים לפרש "חיות" - חיי נפש דוקא?
4. מהו חידושו בהסברו של: "ורבית"?
5. מהי הפרכה בארץ - לדעתו?

* * *

ג. משך חכמה עם פירשו הרב י. קופרמן.

פרק ל' פסוק טו:

ויש לפרש עוד על פי מה שאמרו בפרק שבועות הדיינים (שבועות לט, ב) כי שאר עבירות הוא בדיניה ורשעים דמשפחה בדין חמור ורשעים דעלמא בדין הקל וכו'. ועל זה אמר החיים והמות "העושה אותם בעצמי יאינטי דעלמא על ערבנות ילאהם הוא רק דין הקל ולזה אמר "טוב ורע", והוא הכל על דבר אחד."

(ל, טו) 1. כי אהיה היה צריך לכתוב "הרע והמות" כאשר הרע מביא לידו מות. וכדו"ק לא קשה, כי יתכן לפרש כי אחרי קבלת "החיים" יכבדו גם "טוב" מאת הקב"ה. 2. פסוק יש "העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ, החיים והמות נתתי לפניך...". 3. יחייט וישעיה הכט: עתיד הקב"ה להיות יושב בגן עדן ידורש, וכל הצדיקים יושבים לפניו ויכר פס"א של מעלה עומדים על רגליהם והם ימרוט מימינו יל' רב"ה, ולכנה ויכבדים משמאלו והקב"ה יושב ידורש תורה חדשה שעתיד ליתן ע"י משיח... 4. בשאלת כל ישראל ערבין זה בזה, יכתי נענשים אחרים על חטאו של הנהיג. 5. על אותו החטא של היחיד אשר העינש כההרה בין העושה ובין הנידונים כערכים.

הפסוק הראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המות ואת הרע. הזכיר הרע אחר המות, כי הוא טובב על הרע התחלטי טבא אחרי המות. וכן הטוב הוא הטוב הנצחה ויכן בעדות ימים וארץ - לא הזכיר רע יטוב כי המה עדים על המות והקבלה הזמנית כמו שהזכיר בקללות (לעיל כח, יח) "אחרי פרי בהמתך...". שם שם ה' "ברוך פרי בהמתך" והמה עדים נאמנים, וכמו שאמר (שם שם כג) "והיו ימים אשר על הארץ נחושט והארץ אשר תחתיה כרול". אבה על הטוב והרע הנצחי הוא ענין גבוה גבוה משמים וארץ, כי נאמר וישעיה ה' "ונמקו כל צבא השמים ונגולו כספר השמים וכל צבאם יבול...". ועתידים צדיקים לישב לפניו ממחיצתו של הקב"ה וכו'.

אלו

1. מה הקושי ואיזה סוג קושי זה?
2. מהי הקבלה הזמנית ומה הם והטוב והרע הנצחיים?
3. מהי אותה ערבנות כלל ישראלית ואיך ומתי היא פועלת?
4. איך אחרי כל זה מתבאר הפסוק עליו?

* * *

ניצבים

פרק ל' פסוק יח:

(יח) הרוח יגו'. אמר רב יהודה אמר רב, המשיא את בתו זקן והמשיא אשה לבנו קטן והמחזיר אבירה לבתו, עליו הכתוב אומר למען ספירת הרוח את הצמאה לא יאבה ה' בלוח לו' [פנהדרין ע"ו ב']. (י) ספות פירושו הנור כמו ספו סנה על סנה (ישעיה כ"ט) וזקן נקרא הוא סנה שבט צמיח יולדה נמאה לחיים וכן גדולה לקטן ומתוך כך אפשר לנאת מכסולים, ושניו בהנקות כ"ו עמדן לש"ס כלן סכתו ביה דבר חדש, דענין זקנה וילדות כלן אינו בערך מספר השנים כ"א בערך כמות הנוף, סתם זקן חלש וילד כריח, ולכן זקן כריח אין איסור זה נוהג, יטו"ס. אבל לפי שבארנו בטעם איסור זה משום התנגדות ההרנסות ממי שהצטע של זקן וחי נמאון של ילדה, וכלשה"כ רוח נמאה, אין להוסיף הלשון מפסטה, אלא זקן — זקן ממש וילדה — ילדה ממש. —

אלול

1. איך תסביר את הפסוק כשלוס אבלי להשתמש במונחים המואלות צ"י האמרא?
2. איך אפשרים את הצנין על זקן וילדה ואיך מסייג זאת ר' יצחק צמדין?
3. למה עם "המחזיר אבירה לביתו" עושה צולף?

* * *

ה. תורת משה האלשיך הקדוש.

פרק ל' פסוקים יט, כ':

וזה יאמר פה מה שלא תאכל פירות בעולם הזה יסכון לך למען תחיה אתה וזרעך כי פירותיך יועילו לזרעך.
(כ) ומה שאמרתי שתבחר בחיים, לא שתעבוד לאהבת החיים רק לאהבה את ה' אלהיך מהדרגה אל הדרגה, עד גדר שמע בקולו היא השגת רוח הקדש, כמאמר רבי פנחס בן יאיר (עבודה זרה כ א) זהירות מביאה לידי זריזות כו' עד אומרו מביאה לידי רוח הקדש, ועל ידי כן ולדבקה בו כי הוא חיך. וזה בשלש זמנים, אחד כי הוא חיך בעולם הזה, ואורך ימיו בעולם הבא עולם שכלו ארוך, לשבת על האדמה אחר התחיה פה. וזהו אשר נשבע ה' לאבותיך כו' לתת להם שהוא כמאמרם ז"ל (סנהדרין צ ב) שהוא אחר התחיה כי בעולם הזה לא ניתנה הארץ להם רק לזרעם, וזה אמרו רבותינו ז"ל באומרו לך ולזרעך אתן. וזה יכוין פה שיוזכו בניהם עמם בארץ. ושיעור הכתוב, מה שאמרתי ובחרת בחיים לא שתעבוד בשביל החיים כי אם לאהבה כו', אך החיים על ידי דבקה בו בעבדך אותו מאליו ימשכו לך כדבר טבעי. כי הוא יתברך אשר דבק בו הוא חיך עורך בעולם הזה, כי הצדיק להיותו דבק בו יתברך יקרא חי בעולם הזה הפך הרשע, וכמאמרם ז"ל (ברכות יח א) על פסוק ובניהו בן יהוידע בן איש חי. ואורך ימיו בעולם הבא אחר המות, וגם לשבת על האדמה אחר התחיה בגוף ונפש עם אבותיך כמדובר.

העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך. לאהבה את יי אלהיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חיך וארך ימיו לשבת על האדמה אשר נשבע יי לאבותיך לאברהם ליעקב לתת להם (ל יטכ).
(יט) אחרי אומרו לאהבה כו' וחיית ורבית כו' הפך אשר יפנה לבו שיאבד, אמר ומה נאמר אם יגיע לצדיק כמעשה הרשע כי לא ייטיבו לו מן השמים. לזה אמר הנה העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ שהוא אמת, כי אם תטיבו דרככם החיים האמתיים והמות של עולם הבא נתתי לפניך שהם שכר ועונש של עולם העליון. וכן הברכה שבפרשת כי תבא וכן הקללה שהם טובות ורעות של עולם הזה. אך שמע בקולי ואל תשית לב אל הברכה והקללה של עולם הזה, כי אם אל החיים והמות של העולם הבא. ואם תהיה צדיק הרבה ולא תתברך בעולם הזה כי אם יהיו לך יסורים, אל תקוץ באמור הלא ייעד לנו הוא יתברך ברכות בעולם הזה זולת הטוב והחיים של העולם הבא ולמה אינם אתי. כי הנה זאת עצתי ובחרת בחיים הם החיים מהעולם הבא הנקראים חיים סתם, ולא בברכה של עולם הזה אומר, וזה תעשה למען תחיה אתה וזרעך. והוא כענין מאמרם ז"ל אם קבלו האבות פירות מעשיהם בעולם הזה מה היה נשאר לבניהם אחריהם, באמור משה זכור לאברהם כו' וכמה דורות שאכל זכות אבות.

אלול

1. מהי אותה שאפה גדולה שכולם מחכים לה תשובה, שפרשנו מתחבט בה ומנסה להשיב עליה?
2. מה הם "החיים האמיתיים" לדעתו ומתי?
3. למה זמנים מונה פרשנו, התוכל להסביר?
4. לדעתו יש לבחור בחיים ולא לעבוד בשביל החיים, התוכל להסביר?
5. מתי ואיך יוכלו "לשבת על האדמה"?

* * *